

12 EYLÜL'ÜN IDEOLOJİSİ: TÜRK-İSLAM SENTEZİ

12 Eylül Darbesinin en önemli ürünü "Türk İslam Sentezi" olmuştur. Darbe sonrası siyasetten kültüre, eğitimden idari yapıya kadar tüm alanlar, bu ideoloji ekseninde biçimlendirilmiştir.

Türk İslam Sentezi, 1960'lardan itibaren güçlenmeye başlayan sol harekete karşı, İslamcılığı ve milliyetçiliği bir araya getirerek, tek blok olarak ortaya çıkarma kaygısının sonucu olarak gündeme getirilen bir kuram olmuştur.

Kuramın fikri beşiği olan Aydınlar Ocağı, 12 Eylül sonrasında en öne çıkan fikir odaklardan birisi olmuştur. Aydınlar Ocağı'nın 1979 yılında düzenlediği "Türkiye'nin Sosyo-kültürel ve Ekonomik Meseleleri" başlıklı seminerde ortaya konulan ekonomik, sosyal ve kültürel çerçeve bütün olarak 12 Eylül Darbecilerinin rehberi olmuştur.

Aydınlar Ocağı çevresi 12 Eylül'e destek olurken, 12 Eylül Cuntası da Aydınlar Ocağı'nın fikirlerinin yaşama geçirilmesi için büyük bir çaba vermiştir.

Gülen Cemaati, Darbeyi en hararetle destekleyen cemaat olmuştur. Bu desteği nedeniyle kimi cemaatler tarafından bile eleştirilmiştir. Gülen'in bu desteği kısa zamanda karşılığını görmüş ve Gülen Cemaatini ve darbe sonrası hızla büyümüştür.

1980-82 arası askeri iktidar döneminde Türk-İslam Sentezi Milli Güvenlik Konseyi tarafından desteklenmiştir. Bu kurama dayanan politikalar yürürlüğe sokulurken, kilit kurumlara Aydınlar Ocağı'nın önde gelen isimleri yerleştirilmiştir.

Benimsenen yeni milli kültür politikasının temelinde Türklük ve İslam'ın milli kültürün iki temel kaynağı olduğu anlayışı yatıyordu. Bu politikaya göre Türkiye yabancı kültür saldırısı altındaydı. Bu saldırıları savuşturmanın en etkili yolu olarak Türk-İslam Sentezi öneriliyordu. Buna göre İslam olmadan Türklerin kimliklerini korumaları mümkün olmadığı gibi, Türklere en uygun din de İslam'dı. Tarihsel süreç içerisinde ekonomik ve toplumsal gelişmeler doğrultusunda evrilen kültür anlayışı reddedilerek değişmeyen bir kültürel "öz"ün bulunduğu

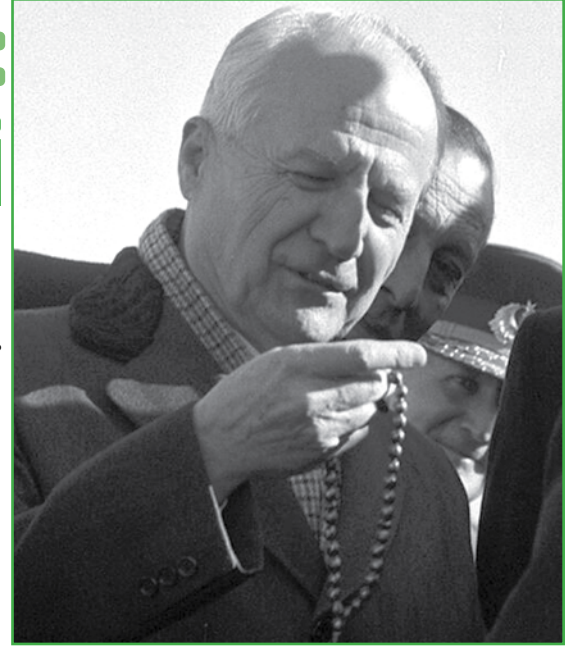
ve bunun her zaman korunması gerektiği söylenmekteydi. Bu işlevi devlet yerine getirecek ve "milli kültür" devlet eliyle yaygınlaşacaktı.

Bu yaklaşımda ağırlık dönemin iç ve dış siyasal koşullarının etkisiyle İslam öğesine verilmeye başlanmıştır. Bu öğeyi Atatürkçülükle görünürde de olsa bağdaştırma çabası içine girilmiştir. Bir yandan "Her şehre Atatürk heykeli, her okula Atatürk büstü" seferberliği ilan edilirken, diğer yandan da yoğun bir "İslami referans" üretimi devreye sokulmuştur. İslamiyet, resmi ideolojiyle sıkı bir bağ içerisine girmiştir. Kemalist laiklik anlayışı yerine "devletleştirilmiş bir İslamiyet" resmi ideolojinin içine zerk edilmiştir.

Kenan Evren, darbe sonrasında pek çok konuşmasında dine ve Kuran'a referans vermiş, "İslami değerler" ile "milli değerlerin" birliğinin altını çizmiştir. 19 Ekim 1981 tarihinde okullarda din dersi zorunlu hale getirilmiştir. İmam Hatip liselerinin ve öğrencilerinin sayısı artırılmıştır. 1983 tarihinde imam hatip lisesi çıkışlılara, üniversitelerin her bölümüne girme hakkı tanınmıştır. Bu dönemden itibaren Alevi köylerine camiler yapılmaya başlanmıştır.

Cemaatlerin Rolü

12 Eylül Darbesi ve darbeden sonra yaşanan gelişmeler cemaatler tarafından coşkuyla karşılanmıştır.

12 Eylül Darbesinin baş aktörü Kenan Evren gerek Milli Güvenlik Konseyi Başkanı sıfatıyla, gerekse cumhurbaşkanı sıfatıyla yaptığı miting konuşmalarında sık sık dini motifler kullanmıştır. Meydanlarda Kuran'dan ayetler okuyan Evren, imam hatip liselerinin yaygınlaşması, din dersinin zorunlu hale getirilmesi gibi uygulamalarıyla muhafazakarlığın gelişmesinin yolunu açan isim olmuştur.

Özellikle o dönemde yeni adı duyulmaya başlayan Fethullah Gülen Cemaati, darbeyi ve uygulamalarını açıktan desteklemekte beis görmemiştir.

Darbenin hemen ardından yayınlanan cemaate ait Sızıntı dergisinin başyazısında? "Ümidimizin tükendiği yerde, Hızır gibi imdadımıza yetişen Mehmetçiğe bir kere daha selam duruyoruz" sözleriyle Darbecilere

sını kastederek, "Evren bu hareketiyle cennetliktir" ifadesini kullanmıştır.

Darbeyi destekledikçe büyüyen, darbenin desteğiyle yükselen cemaatler, Özal döneminde de yükselişlerini devam ettirmişlerdir. Türk İslam Sentezi ideolojisi etrafında şekillendirilen kültürel ve siyasal ortam, toplumun gerici ve tutucu bir yapıya bürünmesinde büyük rol

Türkiye siyasetinde dini ve muhafazakarlığı popülarize edip kentileştiren isim, Turgut Özal olmuştur. Özal'ın Nakşibendi tarikatıyla güçlü bağları olduğu basına da yansımıştır.

selam durmuştur. Cemaat darbeyi destekledikçe hızla gelişip büyümüştür. Anayasa tartışmaları sırasında da Fethullah Gülen o dönemde arıyor(!) olmasına rağmen il il gezerken camilerde "Anayasaya evet" vaazları vermiştir. Gülen, Anayasa'da din dersinin zorunlu kılınma-

oyunamıştır. Toplumu atomize eden bireyci liberal politikalarla birleşen bu ideoloji, cemaatlerin gündelik yaşam içerisinde etkinliğinin artmasına neden olmuştur.

Cemaatler giderek güçlenmiş ve tüm alanlarda büyük bir belirleyiciliğe sahip olmuşlardır. ■

Rakamların Diliyle 12 Eylül Darbesi.....

1 milyon 683 bin kişi 'fiş'lendi.

650 bin kişi gözaltına alındı.

210 bin davada, 230 bin kişi yargılandı.

7 bin kişi idam istemiyle yargılandı.

517 kişiye idam cezası verildi.

259 kişinin idam cezası onaylandı.

50 kişi idam edildi.

71 bin kişi TCK 141, 142 ve 163. maddelerinden yargılandı.

98 bin 404 kişi 'örgüt üyesi' olmak suçundan yargılandı.

388 bin kişiye pasaport verilmedi.

14 bin kişi vatandaşlıktan çıkarıldı.

30 bin kişi mülteci oldu.

300 kişi 'kuşku bir şekilde' öldü.

171 kişinin 'işkenceden öldüğü' belgelerle kanıtlandı.

14 kişi cezaevindeki uygulamaları protesto etmek için yaptıkları 'açlık grevi' sonucu yaşamını yitirdi.

30 bin kişi 'sakıncalı' olduğu için işten atıldı.

3 bin 854 öğretmenin ve 120 öğretim görevlisinin işine son verildi.

9 bin 400 kişi memurluktan atıldı.

47 yargıç görevden alındı.

7 bin 233 devlet görevlisi bölgeleri dışına sürüldü.

937 film 'sakıncalı' olduğu gerekçesiyle yasaklandı.

23 bin 667 derneğin faaliyetleri durduruldu. (TÜSİAD Hariç)

İstanbul'da gazeteler toplam 300 gün yayımlanmadı.

13 büyük gazete için 303 dava açıldı.

31 gazeteci cezaevine konuldu.

Gazeteciler hakkında toplam 4 bin yıl hapis cezası istendi.

Gazetecilere toplam 3 bin 715 yıl hapis cezası verildi.

300 gazeteci saldırıya uğradı.

3 gazeteci öldürüldü.

49 ton gazete, dergi ve kitap, sakıncalı olduğu için imha edildi.

(Kaynak: www.bianet.org)